

CD KLASSIEK

Middelieeuwen
Discantus

Brigitte Lesne is de bezieler van het a-capellaensemble Discantus. De zes zangeressen leggen zich toe op de vocale, vooral geestelijke muziek van de vijfde tot de vijftiende eeuw, een repertoire dat nog grotendeels onbekend blijft en bijgevoel voortdurend ontdekkingen oplevert.

Lesne vertelt zelf dat ze het 'virus' van de middeleeuwse muziek opdeed bij René Clemencic en ontzettend veel opstak als lid van de evenzeer befaamde Scola Cantorum Basilienis. Voor deze nieuwe cd keek ze naar de transcriptie van het zogeheten *Troparium van Winchester*. De cd-titel *Music for a King* verwijst naar de kroning van de voorlaatste Angelsaksische koning, Edward de Belijder, op Pasen 1043 in de Old Minster van Winchester.

De benedictijnen leefden mee met wat er op het vasteland gebeurde en voerden in de muziek een aantal 'exotische praktijken' in, die de vernieuwing inluidden van het 'oude gregoriaans' van vóór het jaar 1000. Overbekende

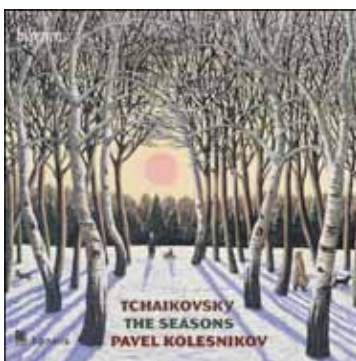
gezangen werden aangepast aan een bepaalde gelegenheid zoals een kroning of een extra luisterrijk liturgisch feest. Een andere nieuwheid was dat geëxperimenteerd werd met het omvormen van de loutere homofonie naar een voorzichtige polyfonie.

Het *Troparium van Winchester* uit het begin van de elfde eeuw. Het is meteen de alleroudste nog bewaarde bron van meerstemmige – in dit geval tweestemmige – muziek. Op zich dus al een fantastische reden om deze cd aan te schaffen. En dan hebben we nog niets gezegd over de ronduit schitterende vertolking.

Tussen de oude gezangen in bracht Discantus ook nieuwe muziek van twee jonge componisten van vandaag in het programma. Joel Rust (1989) en Pierre Chépélov (1979) bewerkten ieder een tekst uit Boethius' *Troost van de filosofie*. Eens bekomen van de eerste verrassing, moet ik zeggen dat de combinatie behoorlijk meevalt. Uiteraard kunnen we dit niet beschouwen als bijzonder authentiek, evenmin als de monniken van Winchester een dameskoor waren, maar het helpt beslist om een brug te slaan van duizend jaar. En zoals gezegd, deze cd is een warme uitnodiging om op avontuur te gaan. (JC)

Music for a King, The Winchester Troper, Pierre Chépélov & Joel Rust, door Discantus onder leiding van Brigitte Lesne, Aeon (distributie OuthereMusic), AECD 1436, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

In de lijn van anderen
Peter Tsjaikovski

Van de Russische componist Pjotr Iljitsj Tsjaikovski (1840-1893) kennen we vooral zijn balletmuziek (*De notenkraaker*, *Het zwanenmeer*), symfonieën en concerten voor piano en viool. Maar de man liet ook puik pianowerk na, dat evenwel in de schaduw bleef van zijn andere werk. *Vremena goda*, letterlijk *De seizoenen*, maar beter bekend als *De maanden*, zijn twaalf korte pianostukken die de maanden van het jaar oproepen. Tsjaikovski componeerde ze in 1876. Hij was toen 26 en hij werkte bovendien aan een van zijn meesterwerken, de opera *Yevgeny Onegin*.

Tsjaikovski was zelf een hoogopgeleid pianist, maar geen echte performer. Het zijn intieme stukken die we horen, helemaal in de stijl van Felix Mendelssohn of Robert Schumann, componisten naar wie de Russische meester opkeek. Het is dus bij uitstek Europese muziek, een keuze waar niet alle landgenoten van de man het eens mee waren. Het zijn ook commerciële stukken, bedoeld om te slijten bij de burgerij die een piano in hun salon wilden hebben.

Six morceaux, opus 19, is nog ouder en dateert uit 1873. Het ademt ook helemaal de geest van Schumann. Zijn nocturne herwerkte de componist in 1888 tot een stuk voor cello. Uitvoerder is een jonge Rus die in Londen woont, Pavel Kolesnikov. (EDS)

Pjotr Tchaikovsky, *The Seasons*, door Pavel Kolesnikov (piano), Hyperion, CDA68028, 22,50 euro.

BOEK BIJBEL

David en gezellen
Guus Kuijer

In 2012 won Guus Kuijer (geboren in 1942) de Astrid Lindgren Memorial Award, de belangrijkste prijs ter wereld voor een kinderboekenschrijver, voor zijn volledige oeuvre. Daarnaast is hij ook succesvol als auteur voor volwassenen.

Enkele jaren geleden lanceerde hij een opmerkelijk project,

namelijk de Bijbelverhalen aanpassen voor een niet-gelovig publiek. Kuijer zelf groeide in een protestants milieu op met die verhalen, maar 'viel van zijn geloof'. Zijn motivatie is dat de westerse cultuur ondenkbaar is zonder het heilige boek van joden en christenen, maar dat de tekst weinig toegankelijk is.

Kuijer schrijft een soort jeugdboek voor volwassenen. Hij vertelt de oude teksten en gebruikt de truc om een vertelstandpunt te kiezen. In de delen 1 en 2 behandelde hij respectievelijk Genesis en de uittocht, in deel 3 herleest hij de boeken 1 en 2 Samuël en Ruth. Daar zitten natuurlijk schitterende romanmomenten in, soms extreem wreed, maar evenzeer pure erotiek. Kuijer bekijkt het verhaal door de ogen van de door hem verzonden schrijver Seraja, waarmee hij wil aangeven dat de verhalen een lange redactiesgeschiedenis kenden.

De auteur wijzigt ook het taalregister van de Bijbelteksten. Een

voorbeeld met de profeet Samuel aan het woord: „Het zit zo: hij gaat u doodmaken. Jullie gaan allemaal dood op één en dezelfde dag. (...) En weet u waarom? Omdat jullie corrupte klootzakken zijn die de mensen bestelen en van de tempel een hoerenkast hebben gemaakt.” Mede daardoor leest Kuijer de Bijbel echter al te menselijk en gaat daarbij volgens ons voorbij aan de religieuze dynamiek. (EDS)

Guus Kuijer, *De Bijbel voor ongelovigen 3. Saul, David, Samuel en Ruth*, Atheneum/Polak & Van Genneep, Amsterdam, 2014, 288 blz., ISBN 978 90 2530 285 6, 19,99 euro.

BOEK WETENSCHAP

Loodgieterij
Mary Roach

De Amerikaanse psychologe en wetenschapsjournaliste Mary Roach werd bekend met populair wetenschappelijke boeken over vreemde onderwer-

pen. In 2003 brak ze door met een werk over lijken en de bestellerslijsten van de Verenigde Staten veroverde ze met een boek over de chemische en fysiologische aspecten van seksualiteit. Dat onderwerp bekeek ze origineel (bijvoorbeeld via het seksuele gedrag van lieveheersbeestjes) en ze onderwierp zichzelf en haar echtgenoot aan allerlei experimenten.

Haar jongste boek behandelt de menselijke spijsvertering en daarvoor volgt de auteur het parcours van de neus tot de loodgieterij. Tussendoor dist ze de lezer onvoorstelbare verhalen op, zoals dat van ene James Bartley die in 1896, net zoals de Bijbelse Jona, door een walvis zou zijn opgeslokt en enkele uren zou hebben doorgebracht in diens maag. Maar kan een mens een bad in

maagzuur wel overleven? De wetenschap geeft een antwoord.

Op zich is wat de auteur vertelt bepaald niet appetijtelijk (wormen, maagspoelingen, ontvlambare winden, toiletavonturen, enzovoorts), maar ze vertelt alles op zo'n onderhoudende manier dat het zonder meer kostelijk wordt. Onze spijsvertering het laatste taboe? Niet als je dit boek hebt gelezen. (EDS)

Mary Roach, *Hap slik weg. Alles wat je eigenlijk niet wilde weten over je spijsvertering*, Maven Publishing, Amsterdam, 2014, 368 blz., ISBN 978 94 9184 503 1, 19 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Koningen der Belgen
Mark Van den Wijngaert

Mark Van den Wijngaert, emeritus hoogleraar hedendaagse geschiedenis aan de HUBrussel, wordt door de media vaak gevraagd commentaar te leveren bij de belevenissen van het Belgische vorstenhuis. Na de troonsbestijging van koning Filip herwerkte en updatete hij een boek dat hij in 1988 schreef over de Belgische vorsten. Het resultaat is geen romantisch verhaal, maar zeven politieke biografieën.

Een rode draad is dat onze vorsten steeds het uiterste opzochten in de bevoegdheden die de grondwet hen verleende. Een voorbeeld: „Het was niet van-

zelfsprekend dat Leopold I, die opgegroeid was in het ancien régime, zich zonder meer naar het concept van de Belgische grondwet schikt. Hij en zijn opvolgers trachten het politieke leven in België naar hun hand te zetten. Daarbij ondervinden ze aanvankelijk weinig weerwerk, maar dat zal veranderen met de opkomst van de politieke partijen en de geleidelijke democratisering. De politieke spanningen tussen koning en politiek bereiken een hoogtepunt in mei 1940, wanneer Leopold III en de regering-Pierlot ieder hun eigen weg gaan. De Koningskwestie is daarmee in alle scherpste gesteld. De afloop ervan brengt niet alleen de troonsafstand van Leopold III, maar ook een belangrijke inperking van de koninklijke macht met zich mee.”

Van de Wijngaert, kenner van de Koningskwestie, toont aan hoe Boudewijn een uitgehold koningschap erfde. Ook het koningschap van Albert II wordt door Van de Wijngaert op dat vlak kritisch afgewogen. Met Alberts vrijwillige troonsafstand – die hij met moeite doordrukte bij de regering, zo onthult de auteur – werd in alle sereniteit een tijdperk afgesloten.

Wellicht komt er een ander koningschap tot stand. Filip is ongetwijfeld de best voorbereide koning die ooit de troon besteeg. Van de Wijngaert laat ook zien dat hij als kroonprins de voorbije jaren met scha en schande ondervond wat hij kan en mag zeggen en doen zonder zijn positie te beschadigen. Het koningschap verschilt vandaag danig met dat van de monarchie in de negentiende eeuw, terwijl de grondwettelijke bepalingen betreffende de bevoegdheid van het staatshoofd nagenoeg niet veranderden. Welke invloed de vorst nog heeft, zal blijken bij de huidige regeringsvorming. (EDS)

Mark Van den Wijngaert, *België en zijn koningen. Van macht naar invloed*, Manteau, Antwerpen, 2014, 287 blz., ISBN 978 90 223 3018 0, 19,99 euro.